САМОСТІЙНА УКРАЇНА

БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ, 1968

INDEPENDENT UKRAINE

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

INDEPENDENT UKRAINE

2315 West Chicago Avenue
Chicago, Ill., 60622
Ukrainian Monthly
Edited by Editorial Staff
Editor in Chief Michael Panasiuk
Yearly subscription $5.00, single copy 50 cents.
Mailed at Chicago, Illinois.
Published by the
Organization for the Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York, N. Y., 10003

Н. Туз
Велика субота

Ф. Кордуба
50-річчя жовтневої революції та українська визвольна боротьба в документації

Д-р Я. Шумелда
Технічні винаходи і свобода людини

В. Федорончук
Ще до «Заяви про сучасну ситуацію в Україні»

С. Л.
Що вони несуть світові?

Р. Шраменко
Жовто-червоні мільйони

Коментатор
Політичні шоки

В Україні
Допомога переслідуваним
Преса і читач

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК XII | БЕРЕЗЕНЬ — КВІТЕНЬ, 1968 | Ч. 3-4 (227-228)

У ДЕНЬ ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТА

У День Воскресення Христа
В молитві схилимо коліна,
Хай нас з'єднає воєдино
Єдина думка і мета:

«О, Боже, підніми з хреста
Розп'яту в муках Україну. . .
Зніми вінець її терновий
І сльози болю осуши,
І підтримай вогонь Любови,
Вогонь безсмертя нам в душі. . .

Краплини крови, як рубіни,
Горять на зраненім чолі,
До тебе серце України,
Як чашу, сповнену стражданням,
Сльозами, гнівом, сподіванням,
Ми піднімаємо з землі —
В день Воскресіння Твого Сина
Дай нам святий вогонь в імлі. . .

Дай нам Твоє благословіння
За Україну в бій іти,
І смерти дух, і смерти тління
Твоїм Ім'ям перемогти.

У День Воскресний Твого Сина
Дай нам почути із небес:
«Воскресла Вільна Україна —
Христос Воскрес. . . »

Ніна Туз

ВЕЛИКА СУБОТА
(оповідання)

І смертю смерть переміг. . .

Олега заарештували у Велику Суботу. Як завжди, вони прийшли уночі бо у денному світлі вони бояться дивитися в очі людини — бо там є сила, яку вони не можуть перемогти. Сила духу, з якою людина іде на боротьбу з ними, сила любови до свого Краю, яка зберігає його живим, сила віри у Бога, Який Воскрес, і в свій нарід, який має воскреснути.

У глибокому мовчанні Олена дивилася, як виводили її чоловіка. Світло лямпи кинуло слово на його обличчя, його очі залишилися з нею, великі, сяйні, очі людини, яка з мільйонами інших смертю перемагає смерть. . . Очі України були в очах його, її голос був у віршах його, її життя було його життям. . . Олена тримала це в свому серці — щоб перемогти смерть. Це була Велика Субота — день смерти і початок Воскресення, день земної скорботи і надія на вічну радість. . .

З того дня Олена жила думкою про Воскресення.

Велика Субота приходить, як світлий ознак чуда, що має статися на землі, перемогти смерть і обернути страждання у тріюмф несмертельного життя. Все земне і дрібне, все, що є лише людське і обметено особистим почуттям і думками, зникає перед величчю і красою цього чуда, і людська душа розкривається у дивній глибині своїй — як небо, і зірки засвічуються на ньому, і дзвони залишають срібне відлуння. Крізь стражданих і біль людини просвічує сяйне обличчя Христа і дає надію на Воскресення і радість.

Олена жила цілою надією.

За довгі роки єдиний лист прийшов від Олега, таємничим укритим шляхом. Його передавали із рук в руки люди, які мали ту саму ідею, за яку блискучий поет був кинутий за колючі дроти Сибіру — ідею Вільної України.

Олену не заарештували, їй навіть дозволили працювати. Але її викинули з університету і заборонили викладати українську мову, бо українська мова це є Ідея Вільної України, це є шлях, що веде на Україну.

Українська мова, як Чумацький Шлях, проходить через рідну землю, у ній звучать голоси людей, які плекали цю землю і боронили її від ворога, в ній дзвонять дзвони церков, які несли до Бога молитви людей. . .

На цьому Шляху горять ватри, які запалили козаки і залишили гомоніти в українських степах і серцях — у світлі цих ватр встають люди і шукають зброї проти ворога. На цьому Шляху пливуть ріки сльоз людей — сльози, з яких здіймаються грозові хмари, і блискавки з них прорізують темряву, і грім стрясав змучену землю. . .

До знайомства з Олегом, Олена любила українську мову, бо це була її рідна мова, але він, поет і борець, відкрив їй, що українська мова це є Шлях на Україну.

«Куди б нас ворог не кинув — у провалля біломорського каналу, у криги Сибіру, у спалені пустелі Казахтану — ми через свою мову ідемо додому. Іди цим Шляхом, і ти ніколи не втратиш себе у чужому, ти завжди прийдеш до рідної хати. Настане день, коли ми будемо мати свою Хату. . . У своїй хаті ти можеш грати ноктюрни Шопена, деклямувати Ґете, співати арію Тоски, але у твоєму серці буде битися серце Шевченка і звучати його кобза. . .» казав Олег. Єприйняла з усією силої пасії, яку він вкладав у свою любов до України, з усією силою ідеї, якою він запалював свої вірші, і це допомогло їй жити. Вона зберегла його думки, його лист, його рукописи, зберегла через тортури допитів, обшуків, загроз і знущання. Знущання було тонке і артистично виконано. Її не заарештували... Ворог поклав цілунок Юди на її чоло і послав її викладати аритмстику у колгоспну школу. Під час лекцій Олена читала вірші Шевченка — Золотий Шлях вів на Україну.

Іноді, вночі, до неї збирались молоді дівчата і хлопці. Вона не запалювала лямпи. . . У темряві — як тисячі ватр на чумацькій дорозі — світився голос Шевченка і вів на Україну. Вона деклямувала вірші Олега — і, можливо, Великий Кобзар слухав їх, і сльози України спадали вогнями гніву з його безмертної кобзи. . .

«Прийде день, коли ми зробимо Україну для українців!. . .» казали люди, розходячись по своїх хатах, несучи в своєму серці вогні ватр зі Шляху на Україну.

Так минав час. І знову надходив Великдень...

Страсний Тиждень приніс весняну красу — здавалось, це для Того, Хто має Воскреснути,

земля розтелює зелений шовк, засвічує, як свічки, перші квіти. У ті дні тиха радість сходить у душу людини, мов у її незнаних глибинах світлий Ангел розгортає свої крила. . . Ці крила, як промені світла, проходять через дні страждання і темряви і зберігають віру людини і чудо. І коли чудо Воскресення стається у всій своїй неземній красі і величі, ці крила піднімаються над осяйним Хрестом, і понад ними чути голос: «Христос Воскрес!. . .»

Для Олени ці слова стали символом Воскресення її Країни — Країни, на яку ворог поклав цілунок Юди і розп'яв на хресті. . .

Україна у терновому вінку дивилась крізь блакить озер і золото полів, це були її поля. . . Вона дивилась крізь зелені хмари лісів, це були її ліси. Вона дивилась крізь сльози людей, це були її люди. Це були українці, яких ворог хотів примусити віддати Україну за цілунок Юди! Але люди знали: Христос переміг Юду і смертю переміг смерть.

І люди у боротьбі своїй за Воскресення Бога і України ішли на смерть — перемогти!

Олег був один із них. Один із мільйонів борців, ріжниця була лише в тому, що його голос було чути на всю Україну, і ворог боявся його. Боявся його віршів, бо в них звучав голос України і її людей. Ворог боявся їх.

Надходив день Воскресення Христа, і мільйони людей вірили, що Він воскресне і в Україні. Сяйний Ангел відсуне тяжку брилу з дверей України, стане на порозі і скаже:

«Христос Воскрес!. . .»

Це не була мрія, це була віра і боротьба. На терновому вінку України рубінами горить кров її людей. . . Олена знає, що на ці терня впаде кров її чоловіка і буде сяяти тут безсмертним вогнем, бо люди смерт перемагають смерть. І серед них Олег. . .

«Смертю смерть переміг!. . .» так починався його лист. «Ворог може розп'яти Христа, але не може спинити Його Воскресення. Христос Воскрес і з Ним воскрес дух людини і сила життя. Це є Вічне, і з цим у серці ми йдемо боротись за життя. Можливо, зараз Україна має свою Велику Суботу, коли здається, що смерть закриває їй очі, спинає дихання, і ворог тріюмфує. . . Але це є Велика Субота — і животворчий дух наповнює тіло, і світло життя осяює очі. Тут, за колючими дротами, ми відчуваємо це — щодня сюди приганяють нових борців. Ворог боїться нас і виривае з рідної землі, але наше коріння залишається в Україні і дає нове, могутніше паростя, і з нього зростуть велетні. Не плач за мною, Олено, тільки любов, а не сльози, дає віру, а віра є сила. Я хочу бути сильним до кінця, я хочу вірити, що там, де я був заслабий і впав, виросте молодий велетень. . . Тисячі, тисячі Велетнів України — і вони переможуть!. . . Я не був велетень, дорога моя, але інші будуть, вони ідуть, ідуть. . . Боже, як я хочу йти їм назустріч, зустрінути їх по дорозі на Україну. . . Хоч на один день — на Україну!

Олена знала цей лист напам'ять, але у Велику Суботу кожне слово розкривалось до стрясаючих глибин, відкривало щось нове і незнане.

Це була Велика Субота. . .

Ніч опускалась прозора і темна, і в глибині неба, як перли на дні неземної води, світились зірки, але Олена не дивилась на них. Вона дивилась в обличчя людини, яка прийшла несподівано і принелса вість про смерть Олега. Людина, яка була з ним у концтаборі і чула його останій подих. . .

«Мене звільнили рік тому, після деєяти років заслання, і я прийшов до вас, пані Олено. Я прийшов би раніше, але це не було легко знайти вас, ви наче теж на засланні — незрима варта, перепони, слідження. . .»

Він сидів біля стола, і здавалось, що колючі дроти врізались зморшками в його обличчя, поранили чоло і губи, зігнули плечі. У світлі лямпи сиве волосся світилось, як ореол і зпід тяжких брів дивились очі, які бачили смерть людей, але зберігали їх життя.

«Не плачте, пані Олено, з нас ніхто не мусить плакати, і із нас ніхто не вмирав. Хіба ви не відчуваєте його життя у вашому серці?»

«Розкажіть мені, як вони забили його. . . » Вона підняла до нього своє безкольорове обличчя, мов виліплене із стрих тіней смутку і болю, серед цих тіней лише губи і очі зберігали цвіт молодості. І цей цвіт тепер розтавав і тонув у тумані. . . Як зможе він передати ій не смерть Олега, а його перемогу над смертю? Чи зрозуміє вона? Він знав, що Олег знайшов би ці слова, які виялп б ці сірі тіні з її обличчя — і нове, молоде і прекрасне, виступилоб із туману і засяяло б тою вірою, яку він мав у собі і давав для інших. Розповісти ій, як його забили. . . це означає розповісти, як вони не змогли забити його. Чи зрозуміє вона?. . .

«Олег намагався втекти. Багато з нас хоче втекти, навіть якщо вмерти, то по дорозі на Україну. Декому щастить втекти, дехто падає під кулями. Олега спинила куля. Вартові принесли його до нас і залишили вмирати тут на підлозі — щоб ми знали що чекає нас. Олег

вмирав тихо. . . Ні, він не страждав, він не відчував болю. . . Його очі були розкриті і сяйні, але він вже не був тут. . . Він ішов по Дорозі на Україну і стрічав людей, які виростали у велетнів, і говорив до них. Це не було маячення, він знав що ці люди є — тому є Україна. Він пройшов через ґрати, колючі дроти, через заморожені сніги. . . Золоті ватри горіли для нього у рідних степах, і він брав з них вогонь у свою душу, щоб живою її принести до Бога. Крізь світло ватр він дивився в обличчя України і говорив до неї. . . Ми не плакали. . . Ми опустились на коліна і слухали його. Він говорив про Велику Суботу України і чудо Воскресення. . Його слова б'ються в моєму серці, як тисячі вогненних крил, і відкривають мені Шлях на Україну — Шлях, на якому людина смертю перемагає смерть. Він переміг, пані Олено, і ви мусите вірити в це. Був великий, понадземний спокій в його обличчі і голосі, і крізь його голос ми чули голос Того, Хто прийшов на землю до людей, щоб смертю перемогти смерть. . . І дати людям силу вірити в це. Ми віримо в це — і тому ми перемагаємо. Навіть вмираючи, ми перемагаємо. Олег в свої останні хвилини дивився в майбутнє України — і бачив слово перемоги. Так дивно звучав його вірш. . . Так, пані Олено, він промовляв свій останній вірш на землі — тихо, строфу за строфою. . . Ви не мусите плакати, пані Олено. . . Жодна сльоза не сміє впасти на його пам'ять, він не жив для сліз!. . . То була Велика Субота... Я слухав слова людини, яка так просто ішла до Бога і несла до Нього поранене серце своєї Країни і свою віру у її Воскресення. Я пам'ятаю кожне його слово. . .

Голос поета ввійшов у хату з закрижанілої землі — і небо розкрилось прийняти його слова:

В вінку з колючої тернини
Священна крашанка лежить,
В ній б'ється серце України,
Блакить і золото горить.

Марія ніжною рукою
Торкнула крашанку з небес,
Сказала тихо: «Бог з тобою —
Христос Воскрес!. . .

Воскрес Мій Син, людьми розп'ятий,
І смертю смерть Він переміг. . .»
І крашанку Пречиста Мати
Поклала Синові до ніг:
«Благослови її кольори,
Це силь і золото землі. . .»
Кінець святого омофору
Світивсь немов свіча в імлі.

І в блиску неземного світла
Створилось чудо із чудес —
На крашанці вогнем розквітло:
«Христос Воскрес!. . .

Світлі сльози упали тихо — як тоді, біля Хреста, і рух білих крил пройшов через серце. . .

Ніна Туз

Ніна Туз

Крашанка

Мов крашанка, у ніг Господніх
Лежить в блакиті Україна,
Над нею дзвони Великодні,
І на вінку блищать рубіни.

О, Боже, змилуйся над нами,
Збери пекучі ці жарини —
Це сльози, вирвані з очами,
Це краплі крови України. . .

Ми суду просимо святого:
Візьми у руки ці рубіни
І поклади їх край Хреста —
І в День Воскресення Нового
Суди катів Ти України
Ім'ям Воскресного Христа.

Ф. Кордуба

50-РІЧЧЯ ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА УКРАЇНСЬКА ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА В ДОКУМЕНТАЦІЇ

У зв'язку з 50-річчям Жовтневої революції в Росії варто призадуматися над цим світового значення епізодом, бо фактично Жовтнева революція 1917 р. в Росії вплинула на зміну політичної констеляції світу. Як відомо шлях для здійснення Жовтневої революції відкрила громадянська лютнева революція, під час якої починаючи від 12. 3 (27. 2) до 15. 3 (2. 3) 1917 р., тобто за 4 дні ліквідувала самодержавство Романових, яка панувала на протязі 303-ох років. Не буду подавати причин виникнення лютневої революції, бо мабуть вони всім знані, а якщо ні, відсилаю зацікавленних до праці історика Рихарда Когна, яка вийшла у в-ві Карла Рауха в 1964 р. нн. нн. «Ді Русіше Революціон ін Аугенцойгенберіхтен». У згаданій праці кожний знайде свідчення безпосередніх свідків революції в Росії, починаючи від 1905 р. та кінчаючи жовтневою революцією 1917 р. Фактично революція 1905 р. була першою революцією та рівночасно увертюрою до лютневої і жовтневої революцій 1917 р. Революція 1905 р. закінчилася мордом Столипіна Петра Аркадієвича (1862-1911), який жорстоко придушував селянські заворушення. Будучи від квітння 1906 р. мін. внутр. справ та з липня 1906 р. головою ради міністрів застосував кривавий терор проти російського революційного руху. Також Столипін є нам українцям відомий із його національної політики, гніту українського народу, нищення української мови й культури. Він же перевів аграрну реформу т. зв. «столипинська аграрна реформа», яка опиралася на кількох законодавчих актах царського уряду, з метою створити з селянства широку соціяльну підпору для царизму. Столипін був вбитий в Києві 1911 р. агентом охранки есером Д. Богровом.

Жовтнева революція 1917 р., яку називають також революцією пролетаріяту, була під стратегічним оглядом широко запляннованою революційною дією, бо вона, згідно з плянуванням головних її інспіраторів Леніна, Троцького та інших, мала огорнути також деякі країни Сер. і Зах. Европи.

Історик Ісаак Деуштер, відомий визначний аналітик комунізму, який помер у серпні ц. р., у своїй праці п. н. «Ді унфольендете Революціон 1917-1967» (Европеішен Ферляг, Франкфур М., 1967), м. ін. твердить, що жовтнева революція була фактично революцією пролетаріяту у відрізненні до лютневої революції, яку він називає «громадянською революцією». Громадянська революція поставила собі за мету — створити передумови для кращого розвитку громадсько-власницьких форм. Внутрішне економічне і соціяльне положення вимагало зміни державної системи, якаб заступила самодержавіє царату. В Росії після революції в 1905 р. щораз більше чулося вимоги за широкими, вільнішими та відповіднішими правовими формами державного керування. Коли ж прийшла війна, вона приспішила процес прискореного відмирання старої системи. Війна з гвалтовною силою захитала в основах трухлявий організм влади монарха. Проти самодержавія монарха обурився отой «останній солдат», який зрушився із своєї багатовікової фаталістичної апатії, він обурився, запалав гнівом проти царя та перший кинувся із штиком на нього. Солдатські маси, це були пролетарі і селянство, бо поміщики творили старшинський кадр, який, за малими виїмками, не виступав проти царя. Солдатня ліквідувала всеросійський кошмар. На руїнах царату, на спалених охранках і участках, Комітет Державної Думи призначив Тимчасовий уряд, який складався із поміркованих, мало-революційних і мало-нових елементів. Під час бурхливих хвиль революції Тимчасовий уряд скеровувавсь туди, куди скеровувалась народня маса. Цей уряд хитався, щедро розкидував обіцянками, правами, свободами. Рівночасно він був проти закінчення війни без анексій. Російська революційна демократія та взагалі соціялістичні елементи прагнули зберегти здобутки громадянської революції та рівночасно вони боялися її дальшого протягання. Головними чинниками громадянської революції були дві кляси: пролетаріят і селянство. На першому місці під час революції ці кляси ставили соціяльні домагання, щоб покінчити зі станом поневоленого положення експлуатованих. Другою течією були большевики, які обстоювали боротьбу за негайний мир, рів

ночасно видвигаючи глибокі та широкі досягнення революції. Постали Ради Робітничих і Селянських Депутатів, які на початку були під впливом меншовиків, опісля вони стали авангардом революції пролетаріяту під проводом большевиків. Мешевики не знайшли в собі достатньої відваги і послідовности, щоб приєднатися до большевиків. Небольшевицька течія в Раді Р. і С. Депутатів факторові соціяльно-економічного покращання надавала особливого значення. Однак цій течії трудо було повірити в те, щоб у Росії, де більше 80% населення є селянство, де капіталізм стояв у початкових формах розвитку, де рівень розвитку селянських і робітничих мас був дуже низький, щоб у такій Росії можна було здійснити соціялістичну, пропаговану большевиками революцію. За їхніми розрахунками вона не мала ніяких виглядів на успіх.

Большевики визнавали революцію соціялістичною, змагаючись до знищення всякої нерівности, а надто соціяльної. Натомість меншивики не мали на меті руйнувати систему капіталістичного господарства, вони хотіли тільки частинно її змінити. Ця зміна якраз припинювала біг соціяльної революції, бо контроль над підприємствами мав бути не робітничий, а державний.

Також в основному питанні війни й миру були великі розходження між меншивиками та большевиками. Не маючи на меті руйнувати капіталістичного ладу, меншевики в той же час хотіли, щоб і російський капітал і навіть закордонний відмовились від завойовницьких намірів війни, від плянів імперіяльної колоніяльної політики, від бажання панувати над світовими ринками, тобто від усього того, що лежить у самій природі розвиненого, модерного капіталізму, що являється законом його існування. Звідси походили всі відозви Ради Р. і С. Депутатів до народів усього світу про мир, звідси знаменита формула «без контрибуцій і анексій», звідси постійні вимоги, щоб воюючі держави виявили свої воєнні цілі. Не буду зашироко заглиблюватися у різні розходження внутрі тогочасного російського політичного життя. Зацікавлених відсилаю до наступних студій. 1. «Хрестоматії історії КПСС» 3 т., та багатьох іших радянських видань, 2. Спогадів Керенського, 3. Троцького — «Історія російської революції», яка вийшла нещодавно у вид. Фішера, 4. Аврамовіч, Рафаелл «Ді Совєт революціон», Ганновер 1963, 5. Суханов, Ніколяй Ніколаєвич «Російська революція», Вид Піпер 1967, 6. Деутчер Ісаак «Троцкі», 3 т. 7. Кеннан Жорж «Совєтіше Ассенполітік унтер Ленін унд Сталін», Штуттгарт 1961, 8. Мільюков Навел Н. «Історія другої російської революції», Відень 1923. Самозрозуміло мною згадані видання, це найважливіші, бо вони написані безпосередніми учасниками революції. Для відзначення 50-річчя російської революції в НФР вийшло багато різних публікацій, у яких по-різному насвітлюється розвиток подій цього революційного періоду. Між виданими працями на особливу увагу заслуговує твір Вальтера Лаквіер «Митос дер революціон». «Дойтунген унд феглдоутунген дер Совєтгеніше». Фішер-Ферляг 1967 (15.50). Особливо в СССР для відзначення 50-річчя жовтневої революції вийшло дуже багато праць із різних ділянок життя народів СССР, в тому також українського народу, про що розкажу дальше. Між виданими в СССР різними виданнями є найбільше пропагандивної вартості. Багато є також наукових видань, у яких насвітлюється російську революцію 1917 р. згідно з інтересами большевиків. Від багатьох дослідів революції в Росії на Заході можна почути виправдану завагу, що правда про большевицьку революцію в СССР ще не є написана, бо документи цієї революції находяться в руках російської компартії, яка не дозволяє користуватися зах. історикам. Аналітик комунізму Доутчер у вище згаданій студії подає генезу марксизму в Росії. Він є такої думки, що марксизм у Росії не залишився екзотичною рослиною тільки завдяки діяльности «народників», які сприяли інтересам селянства та соціял-революціонерам, які відзначалися концентрованою охотою нападати та змовницькою рішеністю. Головним речником західно-европейського соціялу був Плеханов. Ленін поєднав специфічні традиції російського імперіялізму з марксизмом і був його головним керманичем в Росії. Ленін твердо стояв на засаді, що тільки робітництво є провідною революційною силою та що тільки воно може за свого союзника приєднати селянство. Ідеї марксизму серед, в переважаючій кількості, неосвіченого російського робітництва і селянства закорінювалися. Також засвоюванню марксизму сприяв февдальний устрій, у якому російське дворянство і шляхта, яких представники в Тимчасовому уряді творили

більшість виконували тиск передусім на селян. Від цього тиску селянства не міг звільнити жаден уряд крім большевицького, бо кожний із тих урядів не мав сили і морального авторитету, щоб все докорінно перемінити. На таку радикальну основну переміну були рішені одинокі большевики. Під господарським оглядом Росія була залежною від закордонного капіталу. Російська імперія Романових мала 90% капітовкладів у копальнях; 50% в хемічній промисловості; 40% у машино-будевельній промисловості і 42% в банках. Національний дохід, якого більше як половину давало сільське господарство був за низький, щоб допомагати модерним вимогам держави.

Звичайно на Заході вважається, що большевизм, це чисто російський феномен. Однак у цьому багато істориків убачають велику помилку. Ціле 19 ст. в кожній фазі західні ідеї та рухи мали рішальний вплив на політичне життя в Росії. Російські декабристи не були нічим іншим як тільки рос. карбонарами, які постали та діяли після французької революції. Багато з них після усунення Наполеона, як молоді офіцери російської окупаційної армії були в Парижі, маючи безпосередній контакт із розбитою революцією. Петрашевський, Белінський і Герцен, Бакунін і Чернішевський та багато інших були під впливом подій 1830 і 1848 рр., французького соціялізму, німецької філософії, особливо Гегля і Фойербаха, рівночасно пильно слідкуючи за розвитком англійської національної економії.

Жовтнева революція 1917 р. відкрила вільний шлях повороту до Росії Ленінові, Троцькому, Каменевові та іншим комуністам. Рівночасно ця революція викликала задоволення зокрема в німців, які хотіли, якимсь чином мати спокій на східному фронті, щоб використати рештки власних сил проти Антанти. Тільки на цій підставі нім. цісар фінансував рос. революцію через Леніна, що доказують, перший раз опубліковані документи в книжці Сінгера «Раубт дас гераубте!», яка нещодавно появилася на книгарських полицях.

Тепер перейду до української національної революції і її документації. Здається, що ані один неросійський нарід не прийняв із так великим задоволенням, щирим серцем, почуттям радости, полегшою і ентузіязмом Велику Російську Революцію, як український нарід. І в цьому не було нічого дивного, бо всі форми гноблення, експлуатації та нищення політичних, соціяльних і національних прав найбільш дошкульно переживав український нарід. Українську людину й громадянина нищила царська система. Основною, історично-істотною метою російського царського імперіялізму була від самого початку об'єднання України з Росією, з мометом підписання нещасного Переяславського договору з 1654, після якого були укладені Березневі статті 1654 — тобто договірні умови, що на тривалий час визначили політичне і правове становище України в складі Росії, — знищити тінь будьяких прав української нації на цей трактат. Український нарід на підставі Переяславського трактату вступив у державні і правові стосунки з Московською державою, як рівний з рівним, запевнюючи ту рівність записаними в договорі засобами.

Володимир Винниченко в праці «Відродження нації» м. ін. так схарактеризував тогочасну настанову українців до революції:

«Понижене українство орієнтувалося тільки на Всеросійську революцію. За 230 років перебування у спілці з Росією українці не зреклися бажання, щоб відокремитися.» Однак російська громадськість, усі його кляси й групи ставилися без особливої прихильности та уважливости до відокремлення України й до самої революції. Вправді Фінляндії, Польщі і Кавказові була признана формула державности, що було зумовлене відмінністю та національними окремішностями цих країн. Україна із своїм 35 млн. населення була житницею Росії, тому проти її державности, відокремлення промовляли передусім інтереси всього російського народу. Признання хочби автономії Україні було пов'язане з признанням окремої української нації, якої існування заперечувано, а з української ірриденти творено німецьку інтригу. Признати українську націю в межах російської імперії означало поменшити російський нарід на 35 млн. А треба мати на увазі, що на протязі від 1876 до 1905 р. в Росії було заборонена друкувати в українській мові. Російська чорносотенщина лаяла українців, називаючи їх «мазепинцями», «сепаратистами», «німецькими запроданцями», а кадети називали українців — «вузькими шовіністами», «тупими

націоналістами». Зновже ж різні російські «демократи», в тому числі особливо есери називали українців «буржуазними націоналістами», «контрреволюціонерами» і «реакціонерами». В остаточності, коли рос. есери побачили, що українська національна стихія зрушилася та що її вже неможливо буде приборкати, погодилися признати Україні федерацію з Росією.
вів, щоб здобути по своїй стороні український
Одинокі большевики, з чисто тактичних моти-
пролетаріят признавали Україні право на самоопредилення «вплоть до отділенія».
свою силу а фронті. Російська солдатська ма-
Рівночасно казенний патріотизм утратив
са разом із працюючим населенням Росії дивилися на війну, як на тяжку спадщину по царатові, як на засіб пануючих кляс в Росії. Тому на фронті і в силу було бажання, щоб як мога швидше позбутися цієї спадщини, її ліквідувати та звільнити себе від тієї страшної язви. І на цьому головному грунті, все дужче й дужче розпалювалася боротьба між тими, що дійсно бажали зміни політичних і соціяльних відносин на користь поневолених і тими, що намагалися зберегти положення із такою тільки зміною, щоб вона була корисною для пануючих.

За такої ситуації в березні 1917 р. за почином українських політичних партій твориться Українська Центральна Рада, яка змагає до об'єднання усіх українських сил, щоб плянoмірно в дружній співдії творити на Україні нове політичне і соціяльне життя. УЦР найперше старалася розчистити з соціяльного шляху національні перепони, які стримували широкі народні мали в прямуванні по цьому шляху. УЦР поставила собі завдання найперше здобути національне визволення, без якого е може бути визволення соціяльного. На цій основній плятформі всі політичні діячі були одностайні. Однак проти національного визволення було Тимчасове правительство й большевики. УНР прийшлось боротися із двома зовнішними фронтами: Тимчасовим урядом і большевиками.

Д-р Я. Шумелда

ТЕХНІЧНІ ВИНАХОДИ І СВОБОДА ЛЮДИНИ

(Поточні міркування)

В одному аспекті людську історію можна розглядати як безперебійний змаг людини зі зовнішньою природою за її, в рямках можливостей, опанування та використання для себе. Це був і є одночасно змаг за збільшення відпорности її внутрішнього фізичного єства, яке тісно пов'язується зі зовнішньою природою.

Ми часто не усвідомлюємо собі рабської залежности первісної людини від примх фізичного довкілля та зовнішньої природи. Вони кормили, вдягали та приміщували її за ціну цілковитої залежности від себе. Науковий і технічний поступ визволювали людину від цієї залежности, дали її змогу все більше вглиблюватися в тайни цих сил, їх опановувати, або щонайменше кращого пристосовання до них. В цьому відношенні науки, зокрема точні, та технічні винаходи були справжньою благодаттю і вони торували марш людини до свободи.

Але технічні та наукові винаходи, які відкривали для свободи та культури людини й народів нові горизонти, вимагали одочасно заплати від людини і вони узалежнювали її від себе. Теперішним, клясичним, одноразовим і найбільше яскравим прикладом для цього узалежнення була модерна індустріялізація. Вона дала в руки людини матеріяльні блага і була семимилевим кроком у змаганні людини з природою. Але вона одночасно зігнала маси зі сіл до міст і прикувала більшість з них до монотонних заводів і бюр. Вона принесла клясові протиріччя, розв'язування яких вимагало великої енергії, змагань і крови. В містах виросли вбогі дільниці зі всіми їхніми соціяльними проблемами. А це лише деякі аспекти узалежнення та проблем, які принесла модерна техніка. Вона зробила одночасно великі злами в психіці та ментальності людини, коли згадати лише деякі з них.

З повищих стверджень не можна витягати висновків проти технічних винаходів. Винахідчивість і шукання, це одна з основних рис творчої людини. Технічний поступ це один з основних законів людського поступу та розвитку. Коли брати на довгий простір часу, техніка

має в собі тенденції розв'язувати болючі соціяльні проблеми, які вона породжує. Критичними є завжди лише тих кілька десятків, в деяких випадках століть, між одним і другим щаблем техніки, нищим і вищим, і між меншими та більшими економічними спроможностями народів. Для історії це малі періоди, але для народів, а зокрема одиниці, вони часто болючі, а інколи трагічні.

Не має причини тут входити в подробиці технічного та матеріяльного детермінізму. Творча людина та народи приносять технічні винаходи, які в свою чергу мають тенденцію міняти економічну, соціяльну структуру суспільств. Але одночасно є різні суспільні цінності та сили, які впливають на всі щаблі цієї діяльности, структури, і детермінують їх по своиому, часто глибше чим технічні, зокрема взявши їх на довгу мету. В цьому відношені дискусії про суспільний матеріялізм і ідеалізм, протиріччя між ними, є поверховним пустомельством, які лише приховують глибини суспільних змін і процесів. Не ідеологія, а соціологія є ключем до цих проблем.

У зв'язку з поступом технічних винаходів, їх хвиль у формі індустріялізації та автоматизації, ми хочемо в цій статті заторкнути глибше два питання, які тісно пов'язуються зі свободою одиниці, а саме умасовлювання людини та загрозу для її правно-юридичних свобід. Ці два питання, хоч і мають різні форми, зі собою тісно пов'язуються.

Умасовленням або масовою суспільною стандартизацією ми розуміємо набування однакових ознак в побуті, в способі життя, думанні та суспільних діях. Ці однакові ознаки мають тенденцію захоплювати поволі великі шари, а то й більшість членів даної суспільної групи.

Індустріялізація, не дивлячись на велике соціяльне зрізничковання, яке вона викликала в ранньому періоді, мала в собі тенденцію продукувати умасовлення людини. Шляхом до цього була в першу чергу швидка урбанізація. Вона зганяла населення з розсіяних сіл до сконцетроваих міст. В містах мала тенденцію витворюватися дві дільниці — одна для бідноти, а друга для багатих, між якими адміністративна та конфсійна зона творила своєрідну барієру.

Дальший поступ техніки та наук почав сприяти усуванні соціяльних різниць між різними дільницями міст. В дальшому, ще в більшій мірі зробить це новий стрибок у техніці та автоматизація, яка входить поволи в її другу фазу. Міста ставатимуть все більше однородні.

В містах в більшій мірі чим на розсіяних селах — це ствердження не означає їх обожування — мають тенденцію створюватися однакові умови побуту, праці та думання. Зовнішньо це видно зокрема в нових містах, або нових дільницях міст, де бльоки однакових будов тягнуться часто цілими милями. Внутрі кожної хати, чи квартири, є часто майже ідентичне устаткування — цей сам розмір кімнат, ця сама інколи різної марки, пральня, студільня та телевізія. На зовні, часто це саме авто, менше або більше коштовне, цей сам рід розривок і відпочинку. Додаймо, однакові умови праці в бюрах, конторах і на зоводах.

За тими зовнішніми однородними ознаками має тенденцію розвиватися подібний спосіб думання та духово-інтелектуальної культури одиниці. Сприяють очевидно в цьому масові засоби інтелектуальної комунікації, зокрема радіо, телевізія та масова преса.

В цьому умасовлюванні людини криється одночасно поступ і небезпека на майбутнє. Умасовлення саме в собі несе усуспільння людини, нівилювання перебільшених індивідуалістичних та провінціональних рис. Воно сприяє усуванні перебільшених соціяльно-економічних і духових різниць, та наближає одиниці та спільноти ближче до ідеалу рівности. Але в цьому умасовлюванні криється одночасно на майбутнє загроза для духово-інтелектуальної самобутности одиниці та людської культури і цивілізації в цілому. Одиниця, виставлена на масові засоби комунікації, зокрема телевізії, протягом довгих років — додаймо від дитинства — набуває своєрідні стандартні риси. Вона думає та говорить часто штампами тих масових засобів комунікації, набирає в себе їхній образ суспільних цінностей і ідеалів. А і дальше ці часто поверховні, насичені блеском фраз поверховности, штучности, цинізму, брутальности, секс-у, та штучної погоні за зовнішньою працею та багатством. В них бракує внутрішньої глибини та тривалости Цим шляхом, та під впливом соціологічних факторів згаданих вище, має тенденцію сформуватися своєрідний суспільний автомаодиниця, подібний до автомата-компютера на заводах. Оба вони мають тенденцію до безкри-

тичности та обома може легко керувати люба зовнішня сила.

В довшій перспективі часу, коли тенденції нашого часу будуть поглиблюватися, та не будуть зупинені, механічний масовий автомат буде мати тенденцію зрівнюватися повністю зі живим автоматом — людиною, і протилежно, автнмат людина буде уподібнюватися до механічного робота.

Ця автоматизація одиниці-людини, зокрема теперішної людини, може вести до примітивізації суспільств, дивлячись на весь їх технічний і матеріяльний поступ. Вона (примітивізація) може поглиблюватися коштом дальших змагів у провідних верствах народів. Ця провідна верства це сьогодні не родова аристократія, але високо кваліфікована інтеліґенція в найширшому розумінні того слова. Її підготова та виховання є дуже інтензивні та майбутні роки принесуть ще більшу інтензифікацію її підготови, яка очивидно вимагати буде ще більше років навчання. Але це навчання буде мати тенденцію продукувати вузьких спеціялістів для поодиноких ділянок наук, техніки, чи життя, які не будуть мати вигляду в цілосокупність проблем наук і життя. Ділянки знання так швидко розвиваються, що їхня асиміляція вимагає так багато енергії та часу, що на вгляд чи опанування інших ділянок та інтеліґенція не буде мати змоги. Вона буде мати тенденцію також своєрідно автоматизуватися у все вужчих і вужчих ділянках, що до деякої міри завжди несе зі собою звужування широких суспільних горизонтів.

(продовження в слідуючому числі)

Василь Федорончук

ЩЕ ДО «ЗАЯВИ ПРО СУЧАСНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ»

Для кожного політичного думаючого українця «Заява про сучасну ситуацію в Україні», вислана групою українців-професорів американських вищих учбових закладів керівникам Кремлю та їхнім ставленикам у Києві, є не тільки помилковим, а й шкідливим потягненням. Яка велика різниця у змісті, тоні й формі між цією «Заявою» і протестними листами, скерованими українськими культурними діячами до представників влади в Україні! Форма «Заяви» чемна, тон лагідний, а пропозиції ставлені у вигляді прохання прийняти їх. З читання «Заяви» залишається жалюгідне враження. Натомість протестні листи і «Заяви» діячів культури України, які ми читаємо, це гострий засуд насилля і сваволі совєтських органів безпеки, політики, русифікації національної дискримінації, національного гнету; це відважне домагання національних прав для України, включно з ствердженням її права на вихід з СССР. В цих протестних листах і «Заявах» сильно виявляється особиста й національна гідність їх авторів.

Дивно, що автори «Заяви» не здали собі справи, що є великою наївністю сподіватися, що їхні пропозиції будуть прийняті кремлівськими вождями.

Є виправданим, якщо такі вимоги, які містить «Заява», ставлять на Батьківщині, бо в умовах чужої окупації — леґально вони не можуть висувати більших домагань. А все ж таки вони домагаються національних прав для України сміливо і в гідній формі. Українські патріоти на Батьківщині з леґальної площини виступають за принципові справи, борються за національні права України.

Українська еміґрація може і повинна підтримувати їх у цій боротьбі. Одним із засобів нашої підтримки для українських патріотів на Батьківщині — **це інформувати громадськість і політичні чинники вільного світу, зокрема Заходу, про національний гніт України, про русифікацію, про економічний визиск та мобілізувати їх для оборони національних прав України.** Це буде реальна допомога для українського народу на Батьківщині. **Звичайно, треба мобілізувати і широкі маси української еміґрації для цих самих цілей. Також радіомовленнями з Заходу, призначеними для України, ми можемо допомогти українській націо-**

нальній боротьбі на Батьківщині, критикуючи і засуджуючи національні утиски, політику русифікації, економічну експлуатацію України та домагаючися свободи в усіх ділянках національного життя.

Висиланням керівникам Кремлю того роду «Заяв», яку їм вислали «американські професори українського походження», ми ширимо зневіру і розгубленість в українському народі, послаблюємо його боротьбу за своє національне існування і за національні права.

Така «Заява» практично — **це ж визнавання сучасного статусу кво в СССР і на Сході Европи, — статусу кво,** за усунення якого бореться український народ на Батьківщині і діємо ми тут, на еміґрації.

Далі, такими «Заявами» чи меморіялами, зверненими до Кремля, **ми завдаємо великої шкоди українській визвольній справі в свідомості чужинців, яких ми постійно переконували в конечності ліквідації російсько-совєтської імперії та побудови нового справедливого міжнаціонального й міждержавного ладу на Сході Европи і на просторах сучасного СССР;** яких ми наполегливо усвідомлювали, **що розподіл СССР на національні держави є в інтересі справедливого миру в Европі й в світі.** Деякі західні політичні діячі — і то лівих політичних переконань —, познайомившися з загальним змістом «Заяви», поставили запит: **чого ви українці, хочете: збереження сучасного стану речей в СССР, чи незалежної української держави, яка може постати тільки в наслідок розпаду СССР?**

Наша теза про необхідність розподілу СССР на національні держави вже приєднала собі впливових прихильників на Заході і здобуватиме численних інших, якщо ми не підмінюватимемо її такою політичною концепцією, чи «визвольною» стратеґією, виявом якої є «Заява американських професорів українського походження».

Один видатний західний політик в розмові зо мною сказав таке: **За сучасних міжнародніх політичних умов, проблема незалежности України ще не може стати міжнародньою проблемою, але вона має шанси вийти на сцену міжнародньої політики в ближчому чи дальшому майбутньому.** Проте — вів далі згаданий політик — **це найбільшою мірою залежатиме від самих українців, від їхньої боротьби, від їхньої непохитної віри в ідеал незалежної України».**

Дехто з українських політичних діячів обстоює погляд, що треба висувати перед світом «ідею демократизації СССР» і «на такій підставі шукати союзників на Заході», а не ідею розподілу СССР, бо вона, мовляв «лякає Захід, який боїться анархії». Це мала б бути — на думку тих діячів — концепція «визвольної політики». Шкідливість такої ідеї для української визвольні справи кожен, хто працює в зовнішньополітичній ділянці, має нагоду констатувати в конфронтації її з поглядами західніх політиків на ситуацію в СССР — висували перед чужинецьким світом, ми завдали б великої шкоди українській визвольній справі. **Якби така концепція була прийнята, то українська політика пішла б манівцями.**

Хоч Захід наставлений на політику коекзистенції з комуністичним світом, бож, зрозуміло, не може ризикувати атомовою війною, щоб змінити уклад сучасних міжнародніх відносин — то навряд чи знайдеться якийсь відповідальний західній державний діяч, який би вірив у можливість дійсної демократизації совєтського режиму. Часто можна читати твердження видатних західніх політиків, що конечність коекзистенції з комуністичним бльоком не сміє супроводжуватися вірою у демократизацію комуністичних режимів, бо така віра була б небезпечною ілюзією.

Українська еміґрація у сучасному моменті, зрозуміло, не може мати впливу на політику Заходу супроти СССР, але вона може якоюсь мірою використовувати і коекзистенцію для того, щоб допомагати українському народові на Батьківщині в його боротьбі за національне існування. Проте, це ніяк не означає, що українська політика має достосуватися до коекзистенційної політики Заходу. Українська визвольна політика мусить зберегти свою повну незалежність і за ніякої міжнародньої коньюнктури не сміє відходити від своїх самостійницько-державницьких позицій.

Навіть якби якась українська політична група вважала за доцільне пробувати таку політику, яка є змістом «Заяви» українсько-американських професорів, то для цього була б потрібна свобода в СССР. Реалістично розглядаючи справу — чи можна собі робити ілюзії щодо лібералізації совєтського режиму? Свобода є несумісною не так з теоретичним комунізмом (який навіть припускає перехід «з царства потреби в царство свободи»), як з комуністичними режимами так, як вони історично сформувалися. «Лібералізація» і «демократизація» совєт-

ського режиму — це абстрактна гіпотеза. Комуністи евентуально можуть причалити до демократії, але комунізм, як такий, — ні. Комунізм демократичний, лібералізований, не був би більше комунізмом, а соціялізмом. Є небезпечною утопією гадати, що російський комунізм може шляхом еволюції переродитися в демократичний соціялізм.

Концепція української визвольної політики дуже виразна — **боротися за відновлення незалежности й суверенности соборної Української Народньої Республіки (достосованої, звичайно, до нових історичних умов), проголошеної IV Універсалом Центральної Ради 22 січня 1918 року і актом соборности з 22 січня 1919 р. Тимто константою української визвольної стратегії є змагатися за здійснення концепції розподілу совєтської імперії на національні держави в етнографічних межах кожного народу. Розподіл совєтської імперії — це головна передумова державного усамостійнення України.**

Ставлення ставки на «лібералізацію» і «демократизацію» совєтського режиму означає — відходити від самостійницьких позицій. Це політика явно нереальна, яка мабуть має свою психологічну підставу в оптимістичній оцінці сучасних процесів в СССР.

В «Заяві» українсько-американських професорів можна добачити і певне правниче підґрунтя. Вона логічно й органічно в'яжеться в нас правничою теорією, — зрештою, штучно сконструйованою і абстрактною, — що УССР — це продовження УНР. «Заява» є політичним виявом цієї теорії. З кореня такої теорії органічно виростає така політична концепція чи «визвольна стратігія», яку відзеркалює «Заява».

Щоб запобігти щиренню бацили ідейної й політичної розгублености серед української еміграційної громадськости і небезпеці, що українська політика може зайти на фальшивий шлях, — відповідальні українські політичні чинники мусять рішуче вказати на помилковість й шкідливість з погляду української визвольної політики, політичного акту, яким є «Заява» українсько-американських професорів.

С. Л.

ЩО ВОНИ НЕСУТЬ СВІТОВІ?

(продовження)

Щоб не бути голосливим в наших інформаціях про методи совєтської підпільної роботи у світі, ми покличемось на одного з найкращих експерітів і знавців СССР, колишнього члена ЦК Чеської Комуністичної Партії Й. Бернарда Гюттона. Він — автор кількох праць, як «Школа Шпіонів», «Зрадницька торгівля» і «Небезпека з Москви», остання з яких цініться дуже високо у всіх дипломатичних службах світу. Гюттон був переконаним комуністом доки не виїхав до праці до Москви, де став редактором газети «Вечернає Москва» і де, на цій позиції, мав нагоду близько пізнати найчільніших представників совєтського уряду та совєтських інституцій. Його розчарування і його проти-сталінські вислови та навіть почини змусили його дуже спішно залишити Москву. Він повернувся до Праги де став дорадником уряду у совєтських справах а пізніше атташе при чеській амбасаді в Лондоні. В 1948 році, коли чеські комуністи за директивами з Москви захопили владу в Чехії (убивши свого великого противника, міністра Яна Масарика, скинувши його із вікна на вуличний брук), Гюттон залишив урядову службу.

Згідно із Гюттоном, свої великі успіхи у шпигунській роботі, совєтська розвідча служба завдячує в першу чергу незвичайно дбайливому доборові людей до цієї праці та спеціяльним методам, що далеко перевищують подібні заходи інших держав світу. Жадна розвідка світу не витрачає два і пів року часу на те тільки, щоб ствердити, що школений кандидат на шпіона взагалі надається до такої роботи. Позатим жадна країна світу не утримує таких високо спеціялізованих і заосмотрених шпигунських шкіл, як СССР.

Щоб забезпечити собі сталий доплив свіжих сил до розвідчої служби, совєтська розвідча централя в Москві встановила окремий метод, за який всі комуністичні партії світу і самого СССР постачають цю централю даними про

можливих адептів розвідчих шкіл, оцінюючи назагал вдало можливості кожного осібняка. Це забезпечує Москві великий резервуар сил із кожної мовної, расової чи національної групи, обидвох полів і кожного віку. Коли хтось попадеться — як можливий кандидат — на таку лісту, він сам здивувався б, як багато там про нього написано. Все його приватне життя, його звички, його рідні і знайомі, все, що кидає світло на його особу є точно записане, погруповане і проаналізоване, на його картотеці в Москві, готове до вжитку, як зайде потреба.

Партійні клітини в самому СССР доставляють всі ці дані про кожного члена партії і ці дані є втримувані в так званій жовтій картотеці, від кольору паперу вжитого до мапок. Коли на когось впаде велика «честь» бути вибраним до розвідчої служби, його картотека поповняється ще дальшими звітами і аналізами, доки вона не стане майже книгою його життя. І тоді ще, всі дані зібрані партійними урядниками підлягають новим контрлям і доповненням вже фахових розвідчих сил, так, що кандидат який перейде ці всі етапи, за комуністичними даними є вже готовий до початкових наук, менш-більш на висоті вселюдної школи у всій розвідчій драбині. Щойно тепер таким кандидатом займається КГБ (Комітет Государственнній Безопансоті), який висилає спеціяльних слідчих для верифікації даних кандидата. Службовці КГБ дуже часто послуговуються психологічними засідками, чи так лапками у відношені до евентуального кандидата, перевіряючи його лояльність до влади і партії у штучно створених ситуаціях. Щойно коли КГБ виготовить свій кінцевий звіт із одобренням кандидата, він має шансу бути прийнятим до служби в розвідчій сітці. Очевидно, тепер починається його школення.

Советські розвідчі чинники вважають, що ця величезна кількість підготовної роботи і час втрачений на неї, на довгу мету дуже оплачуються, бо допомагають виключити із евентуальних учнів людей, що можуть вчинити якусь небажану несподіванку, або які не надаються до цього типу роботи ізза якоїсь спершу невидної причини. В Англії наприклад, панує думка, що «добрий шпіон мусить народитися». В СССР з цим абсолютно не погоджуються. Москва вважає, що кожна людина може бути вивчена, якщо її відповідно приготовити, хоч, очевидно, і вони добирають людей за їхніми даними, що є таки вродженими.

Кандидати намічені до шпигунської роботи, очевидно, не знають нічого про наміри вищих властей, щодо їх осіб і навіть коли їх призначають вже до вишколу, вони цілком не орієнтуються в характері свого навчання, яке спочатку завжди замасковується якоюсь спеціяльністю. Система мовчання в СССР дуже сприяє таким методам, бо намічені учні з засади з ніким не говорять і не можуть порівнювати свого досвіду чи запримічень.

Перші навчальні кроки завжди відбуваються поблизу Москви, звичайно в школі Маркса-Енгельса в Горках. Будинки цієї школи, яка назверх має характер партійної, ідейно-вишкільної інституції, стоять дещо оподалік від вулиць, оточені цегляним муром, якого всі входи є стережені із середини узброєними КГБ. Без спеціяльного пропуска ніхто не може зайти до середини, а крім того кладеться вагу на втримування точного розположення цієї школи в тайні.

Коли двері раз вже замкнуться за таким учнем, чи ученицею, їхнє приватне життя перестає існувати. Учні залишаються за мурами цієї школи на протяг чотирьох місяців і за цей час вони пропадають для світу. Виходити до міста їм не вільно, хіба у крайніх випадках, переписуватись не вільно, комунікуватись з кимнебудь не вільно. Протягом цих місяців їх вчать тільки історії світового робітничого руху і історії кнмуністичної партії СССР. Це робить із учнів спеців у цих ділянках історії, наклоняючи їх до відповідного думання і погляду на все життя а зокрема на свої обов'язки. Після екзаменів студенти переходять до Ленінської Технічнні Школи у Верховному, коло п'ятьдесять кілометрів від Казаня, в самітному і важко стереженому місці, поблизу Татарської Автономної СР. Цей другий ступінь навчання триває рік. Тут вчать всіх способів атаки й оборони руками, а також вжиття всякого типу пальної зброї, вибухових матеріялів і саботажу. Їх вчать телефонічного підслуху, техніки розміщування мікрофонів, електронічних підслухових апаратів і всього, що тільки відоме в світі в цій ділянці. Вони під час цього року стають експертами у підроблюванні фальшивих записних лент на звуковиках, щоб їх вживати для шантажу та погроз, змушуючи невинних людей до співпраці з советською шпіонажною сіткою. Але найбільшу увагу присвячують в цій школі техніці вживання короткохвильних переносних радіостанцій та фотографії. Студенти вчаться пересила-

ти та відбирати радіо-інформації у найважчих до подумання умовах і крім того до скорочування своїх висилань до секунд, щоб не дати ворожій контррозвідці змоги відшукати становище радіовисильні. Очевидно, їх вчать шифрування, а у ділянці фотографії вчать фальшувати паспортні знимки та документи. Великого значення набрала мікро-фотографія, тобто зменшування знимок чи писаних рапортів до розміру точки і вміщування у найбільш незамітних місцях на всякого типу посилках, часто під поштовою маркою на листах.

Після року навчання відбуваються дуже строгі екзамінації. Успішне закінчення екзамінацій не означає ще, що учня приймають до розвідчої служби. Студенти дістають призначення на один місяць відпустки до Кисловодська на Кавказі, або до курортів Алтаю. В той час у Москві централя розвідчої служби оцінює кожного кандидата за його спеціяльними здібностями і щойно коли даний студент має вигляди діяти активно, його офіційно повідомляють про його дійсний службовий стан.

Після місяця відпустки, випускники Ленінської Технічної Школи дістають різні призначення в самій московській централі. Там вони служать рік на всяких позиціях, ввесь час обсервовані і оцінювані. Вони знайомляться із всіми аспектами розвідчої практичної роботи і під час того їхні зверхники рішають до якої саме ділянки служби даний кандидат найкраще підходить.

Тепер приходить час, коли кожного кандидата піддають дії ворожої розвідки, щоб встановити його відпорність на всякого роду допити та психічні чи фізичні тортури, включно із третім степенем китайського типу. Дуже важливу ролю грає встановлення точки заламання евентуального шпіона.

В цій стадії кандидат піддається несподіваному арештуванню, як ворожий шпіон із всіми найбільш жорстокими сторінками такого арештування. Йому не подають точного обвинувачення. Скованого привозять до Луб'янки і піддають спершу «лагідним» допитам. Коли арештований не піддається допитам слідчих, його відводять до одиночної камери. Тільки він хоче заснути, змучений довгогодинними допитами, його підривають і приводять до інших слідчих, що вже вживають міцніших засобів: світло в очі, підписані зізнання співзаговірників і таке інше. Допити тривають 24 години без перерви, міняються тільки слідчі. Відповідно до потреби вживається також фізичної сили, щоб встановити відпорність шпіона на фізичне насилля чужих агентур. Коли й тепер арештований не піддається, вживається популярно називаного «змивання мозка», яке застосовують експерти в цій ділянці. Коли й тепер кандидат не заламається, його приводять нагору до одного із бюр, де вищий старшина КҐБ вияснює йому у приязній розмові нащо це все було зроблено. Очевидно, майбутній шпіон мусить зрозуміти, що це все було для його добра і що все, що тут діялося мусить бути втримане в повній тайні.

Щойно тепер кожний успішний кандидат вступає в службу розвідки і є готовий до довгого спеціяльного вишколювання до якоїсь окремої дії. Згадати б слово про неуспішних кандидатів. Вони просто зникають. Без сліду.

Спеціяльний вишкіл переводиться вже в інших умовах і то в таких, що звичайній людині Заходу годі в це повірити. На південний схід від Кубишева знаходиться спеціяльне заведення, знане під назвою Ґадчіна. Простір цього заведення обіймає понад 600 квадратних кілометрів, тобто простір мільйонового міста. Воно положене між Татарською і Башкірською СР. Без спеціяльного дозволу КҐБ ніхто не може знайтися навіть поблизу цього заведення, або скажім коротко, школи. Ціла зона є стережена спеціяльними частинами НКВД, які на п'ятдесять кілометрів навколо герметично замикають ввесь терен. Ця місцевість не знаходиться на жадній мапі СССР і якщо йдеться про офіційне становище, то ця школа взагалі не існує. Вся комунікація цієї школи із світом відбувається тільки літаками МВД. Вся величезна площа і схема цієї школи є поділена на зони: Північно-Американську, Канадійську, Британську, Австралійську, Ново-Зеляндську, Індійську і Південно-Африканську. Кожна зона становить незалежну «країну», чисто відділену від всіх інших. Кожний майбутній шпіон — за директивами з Москви — має жити в зоні, що репрезентує країну його майбутньої діяльности. Він мусить з нею познайомитися так, неначе він там народився. Так наприклад, знання англійської мови у совєтських аґентів зрідка переходить нормальний шкільний позем, доки вони не дістануть призначення до Ґадчіни. Але раз вони знайдуться в цій супер-школі, в англомовному секторі для них перестає існувати інша мова крім англійської. Вони обов'язані вживати її так, якби іншої мови вони не знали цілком. Крім цього вони мусять забути свою російську

національність. Вони отримують цілком нову ідентичність: нове ім'я й прізвище, нові особисті дані, нових знайомих, приятелів і так далі. Совєтська розвідка вірить, що протягом років індоктринації, людський мізок прийме нові речі так комплетно, що пізніше, на випадок арештування на місці дії, навіть фізичні і психічні тортури, мозко-сполоскування чи наркотики не зможуть пробитися крізь нову ідентичність даного аґента.

Кожна частина Ґадчіни — це вірна копія домів, вулиць, ресторанів, барів, прилюдних будинків і інших типових інституцій даної країни, разом з місцями розгривок, як кіна, театри і навіть доми розпусти, в яких «працюють» також індоктриновані жінки — аґенти. Учень цієї спеціяльної школи отримує нормальний одяг даної країни, із біллям і всіми дрібничками, до запальничок, папіросок чи цукорків включно. Він мешкає по черзі в готелі, в мотелі. в звичайному і чиншовому домі, щоб запізнатись із всіми дрібничками життя даної країни і не зробити наприклад такої помилки, як зробили вояки спец-частини майора Скорцені під час Арденнської офензиви в грудні 1944 року, які в американських одностроях, на американських джіпах, балакаючи без-акцентною англійською мовою американського типу, в'їхали до військової бензинової станції і зажадали «шпріту» словом «ґазолайн». Американці говорять просто «ґез» і це все. Совєтська школа на такі штуки приготована. Контроля вживання мови даної країни є така гостра, що приловлений на вживані іншої мови аґент є попереджений про погані наслідки, а коли це повторяється, совєтська розвідка воліє втратити майбутнього аґента цілком, як рискувати поважний недолік. Доля таких «втрачених» аґентів невідома. Майстрами мови в Ґадчіні є вибрані ідейні комуністи що ґарантує високий позем вишколу. Ці майстри перебувають вже назавжди в СССР і всі з даних країн, звичайно з академічним титулом, їхні контакти з їхніми батьківщинами є порвані.

Школа посувається так далеко, що навіть обслуга автобусів, ресторанів і інших установ в Ґадчіні є автентично зарекрутована із країн вишколу. Іншими словами, типічний американський «бас-драйвер» обслугує автобус в Ґадчині, яким їздять школені аґенти, щоб вжитися комплетно в стиль життя даної країни, в цьому випадку Америки.

Відомо наприклад, що англійська зона займає простір майже сто квадратових кілометрів і поділяється на міську і сільську. Міська є репрезентована типовим лондонським передмістям, в крамницях якого продаються тільки англійські вироби, за англійські гроші, англійські ґазети, книжки і проче. З 2-ої світової війни відомий є такий випадок: німецьке підводне човно висадило на самітне англійське побережжя 5 агентів, які перед війною жили в Англії і яких завданням було вмішатись назад у їхнє житло і почати шпигунську діяльність. Між ними був однак один, що в Англії ще не бував, хоч по англійськи балакав перфектно. На першій залізничній станції він купив квиток до Лондону і касир зажадав грошей звичайно «дваішість». Тобто два шилінги і шість пенсів. Німець подав йому два фунти і шість шилінгів і касир непомітно заалярмував поліцію, яка арештувала не тільки цього німецького аґента, але після його зізнань і всіх інших. Таких помилок супер-школа в Ґадчіні вчить оминати. Дальше, учні англійської зони отримують платню в англійських грошах, щоб навчитись оперувати валютою в межах її вартости в розумінні нормальної людини, а не аґента заосмотреного в тисячі фунтів. З цих грошей такий учень платить все сам, починаючи за мешкання а кінчаючи на фризієрові, який був колись правдивим фризієром з Лондоні. Учні зживаються з подвійними лондонськими автобусами, знають вигляд поштових скриньок, знають кіна і англійські папіроски і так з дня на день стають щораз більше «англійськими». Такий аґент не втрачає дорогого часу пізніше на вивчення цих дрібниць щоденного життя, рискуючи при тому неприємні і дорогі у наслідках припадки, він може зразу присвятитися серйозній роботі. Сільська частина уявляє собою типове англійське село і мале містечко, знов же із всіми подробицями. Так аґенти роками говорять по англійськи, живуть по англійськи і думають по англійськи, доки вони не стануть комплетними громадянями їхньої нової «батьківщини».

Нарешті після років вишколу, років пристосованих до поступів кожного учня зокрема, відбуваються кінцеві екзамінації, що тривають звичайно три тижні. Екзамінують спеціялісти у кожній ділянці і вони рішають, чи даний аґент чи аґентка є здібні працювати і жити в даній країні, чи ні. Вони рішають про мову, поведінку і загальну здібність учня вживатися в нові умовини. Успішні кандидати отримують тепер фальшиві, але правдиві документи, виготовлені на

оригінальних і найновіших друках і зареєстровані відповідно при допомозі місцевих (в даній країні) комуністів так, що дуже важко відкрити минуле такого «акредитованого» совєтського шпиґуна пізніше. Заки однак даний аґент отримає правдиве доручення до дії, можуть пройти ще цілі місяці, які він дальше проживає у Ґадчині, вигладжуючи своє знання, та допомагаючи вчити інших.

Деякі подробиці із вишколу в Ґадчині проникли на Захід і треба сказати, що вони не різняться від вишколу які отримують західні аґенти але різниця є у насиленні вишколу, а позатим відповідника Ґадчини в західньому світі немає. Тут ніде не мають російського міста, щоб вишколити там аґента і «впорскнути» його в совєтське життя. Може тому західні розвідки так мало знають правди про СССР.

Багато з висланих з Ґадчини аґентів не отримує жадних завдань до виконання. Це так звані «сплячі» аґенти. Вони нераз чекають довгими роками, виконуючи свою нормальну працю, навіть собі закладають родини і ніхто не підозріває їхнього дійсного «я». Аж нараз приходить зв'язок і дасть завдання, яке мусить бути виконане і про рід якого ніяка контр-розвідка нічого не знає, бо ніхто даного осібняка ніколи й не підозрівав. Наприклад Васілій Васіліевич Пахомов був викритий як Ґордон Лонсдейль, в Канаді і то тільки тому, що інший аґент, зв'язаний із ним «поховзнувся», що принесло Пахомову 25 років тюрми.

Західні розвідки стверджують однак однозгідно, що хоч технічний і психічний вишкіл совєтських аґентів є знаменитий, вони мають одну велику хибу: це їхня моральна сторінка. Сам факт совєтської дійсности є такий різний від всіх цивілізованих країн світу, що совєтські аґенти дуже рідко годні опертися вродженому голодові на всякі західні витребеньки, включно із сексуальним життям, яке в їх уяві — при наявності так далеко різних жінок від совєтських — є чимось небувалим, що часто уважне око західнього контр-розвідчика, до того скероване заввагою якогось жителя викриває совєтського шпіона саме тоді, коли він того найменше сподівається. Таке трапилося полковникові Абелеві, якого «товариш» по фаху, Гайганен став алькоголіком і розпустив свого язика більше, як було доцільно, а сам Абель жив трохи надто люксусово, як на своє оточення, що впало протягом часу комусь «в око». Сташинський залюбився в німецькій панночці, яка для нього мала цілком інший смак від совєтських проституток, що їх ними годувала його розвідча служба.

Накінець варто ще зазначити, що хоч Хрущов офіційно розв'язав СМЕРШ, як розвідчу організацію, її персонал перейшов цілковито під команду КҐБ, як окрема секція, так, що по суті ніщо не змінилося у побудові совєтської розвідчої роботи, про що світ дуже часто дальше переконується.

Р. Шраменко

ЖОВТО-ЧЕРВОНІ МІЛЬЙОНИ

(Продовження)

Під знам'ям серпа й молота

В жовтні 1949 року Мао Тсе - Тунґ проголосив «Китайську Народню Республіку»,з столицею Пекінґ. В центрі столиці, на брамі так зв. «Небесних Воріт Миру», розвіявся червоний комуністичний прапор, говорячи подвозначною мовою, хто господарить зараз в цій країні. Китайці ще якслід неосвідомили собі, що означає в їхнім житті ця яскраво — червона краска. Вони ждуть на результат кличів, які кинув їм Мао. Вони сподіваються великих змін... Вони ждуть...

Але Мао Тсе Тунґ, що став першим серед перших в країні, не дав на себе довго ждати.

Перш усього, що сталося в Китаї по закінченні війни 1949 року, це був терор — морд китайців — китайцями. Мао проголосив декрет: « народ здобув, народ буде судити й карати злочинців, а по закінченні справедливости, народ буде будувати нове життя,новий лад, нову республіку...».

« Злочинців » поділено на три основні категорії: 1) прихильників Куомінтанґу, 2) прихильників февдалізму, капіталізму і взагалі «бур

жуїв » і 3) землевласників, яким і закинено ще й співпрацю з японцями.

По селах і містах почали діяти « народні суди», які були жахливою профанацією цієї назви. Разом із судами діяли спец. екзекуційні відділи міліції та війська, що зразу на місцях розстрілювали. За офіційним підрахунком й проголошенням в Китаї 1951 року, «покарано» смертею 1 мільйон людей, але один із визначних дослідників Китаю, індієць д-р. Шпірат Чандра - сехар, подає далеко більшу цифру, а саме 20 мільйонів знищених.

Окрім цієї масакри, що переходить поняття всіх інших знаних історії, велику масу людей ув'язнено, яких з - місця відрекомендовано на тяжкі й жахливо вичерпуючі роботи, зокрема будівництва шляхів, каналокопання, гірських та водних праць. З ув'язнених, які становили понад 10 мільйонів, майже ніхто не видержав до кінця свойого речення засуду, померши з голоду, побиття, тяжкої праці та невідрадних життєвих умов.

500 мільйонів безземельних селян Китаю, що допомогли звести нове царство Мао,здрігнулися, але на роздумування було запізно, бо видано новий декрет: «ворогів ми знищили земля тепер ваша: до праці, до праці, до праці,....»

А над тим всім, зловіщо простягнувся невблаганний голод, що й собі почав про себе давати знати. За голодом слідували недуги, брак медичного персоналу, ліків, шпиталів. Про речі першої потреби, які застосовується кожного дня, ніхто й недумав. Всіх, чоловіків, жінок, молодь навантажено працею. І це був другий, по масовому вбивстві, період.

Від 1949 року до 1953 був повний хаос в господарці; хотів хтось орати, — орав де хотів і скільки хотів, а коли прийшлось збирати урожай, тоді приїздили бригади робітників з міста й все змолотили — забрали, — залишаючи землю, як і обіцяв Мао — селянам.

Але 1953 року прийшов кінець ілюзіям про землю. Зорганізовано так зв. « Продукційно — аґрикультурні » кооперативи нищого типу, в які хоч — не — хоч треба було йти.

Та зразу слідуючого року піднесено це до вищого типу, що було рівнозначне з советськими колхозами. В році 1956 токих « колективних фарм » було в Китаї 750,000, залишаючи тут і там ще «приватників», які звичайно животіли в місцях віддалених від центрів.

Одначе 1958 — 59 року партія вдарила в дзвін, що мовляв народ, селяни, домагаються (? !) організації народніх комун. аЧерез місяць — два, вони почали бути дійсністю. В кінці 1959 року зорганізовано понад 70,000 народніх комун, а других 10-000 були в стадії організації.

Др. Шандра - сехар, який в цей час перебував в Китаї й мав можливість обсервувати той процес, написав пізніше дуже цінну працю «Ред Чайна», що появилася 1961 року у видавництві Ф. А. Приґер, Ню Йорк, характеризуючи тамошні відносини з точки погляду азійця.

В час запровадження комун, майже цілком зникли «приватники», а все пішло в спільний казанок, де праця тривала від «світанку до смерку», найменше 14 годин, а «щасливий» селянин діставав три рази їсти рижу з капустою та мав спільний дах над головою. Йому забрали дітей, а пізніше й жінку,але журитися не було часу, треба було працювати, бо ж як сказав «голова» Мао, -«земля є ваша».

В цей же сам час проголошено так зв. «Великий скок вперед», що має свій певний посмак, як і в деякій мірі характеризує модерне рабство, яке наносить людству комунізм.

«Великий скок вперед»,що мав свій початок з 1959 року, був дуже докладно обдуманий та запланований самим Мао Тсе - тунґом, як і його найближчими дорадниками, але й він же створив першу опозицію проти Мао. Плянові«скоку» спротивились найближчі приятелі Мао, - Чоу Ен - лай, його заступник, віцепрезидент Чен Ї, як також президент Лію Чао - чі, але концепція Мао перемогла і «скок» став дійсністю. Чоу Ен - лай «скоро» змінив думку та «примінився» до курсу Мао.

«Великий скок вперед» зводився до таких міркувань й плянів: тому, що Китай знайшовся відсталим по лінії господарської економії, індустрії, шкільництва, ґіґієни та ряду інших ділянок, треба раз і назавжди положити тому кінець. З огляду на специфічні обставини які витворились в країні за час панування імператорів, а пізніше Куомінтангу, тип людини Китаю є незарадним, малоосвіченим, нединамічним, і т. д. Тому треба зірвати цілковито старий спосіб думання й діяння. У всіх ділянках життя в країні проголошується мобілізаційний стан, якому підлягає все, що живе. Перше, це перелім думання, а тоді дії. Кожна людина в країні мусить доконати й здобути такі успіхи у всім, які можна раніше було чути лише в казці.

І почалося... В Пекінґу побудовано за 9 місяців залізничну станцію, яка є в спромозі відтранспортувати та прийняти денно 200, 000 пасажи-

рів; тамже на площі, на протп якої стоїть історична імперська брама Тіеп Ан Мен, взнесено дві, величезних розмірів, палати, - «Музей китайської історії та революція,» як і дбайливо викінчений по - мистецьки оздоблений «Народній дім», де і міститься ряд інституцій та організацій, вкл. з конґресом, політбюром, ансаблями, тощо. Цей дім займає площу 1,853,568 кв. м., має можливість видати наpаз 10, 000 обідів, примістити тисячі людей, книжок, бюр, тощо. Оба доми були збудовані за песповна десять місяців, немаючи ні 10% тих тех. інд. будівельних машин й виряду, які мають напр. будів. робітники в ЗДА. чи Европі. Але,... праця на будові не перерпвалася від початку першого кроку, аж до останнього завершення. чи це був день, ніч, дощ, сніг,зимно, чи гаряче, включно з обідом, сніданком і т. д. праця йшла безперервно. На місце відходячих, що працювали по 12 і більше годин, приходили без секунди спізнення другі, а за нпми інші і так без кінця, аж і прийшов Мао щоб сказати: «ось ми і збудували...».

Один з директорів «скоку» висловився в Шангаї так: «ми, завдяки капіталістам, які з нас ссали кров сотками років, не маємо відповідних машин, або маємо їх дуже мало, але ми маємо руки. Ми маємо багато рук...».

І ці руки почали безперервно бути в русі: От декрет по лінії гігієни. Війна, брак середників першої потреби, а дещо й занепад змислу задержати чистоту, відбились загрозливо на елементарній засаді гігієни, що в свою чергу почало викликати загрожуючі прояви різних недуг та пошестей. Тому партія:яка у всьому «голова», ненадумуючись довго, зарядила: «всі мешканці країни мусять повести якнайрішучішу кампанію по лінії знищення мух, комарів, мишей, щурів та інших розносників недуг...». «Під загрозою кари забороняється плювати і т. п.,смітити, занечищувати повітря димом, чи іншими речами» і. т. д. і т. д.

Зразу повелась«широкоосвідомлююча пропаганда», ну і до діла: почали ловити мух...- руками, а за тим і мишей та всяку іншу погань. За рік часу ця кампанія стала прямим божевіллям: з одною мухою нераз зривались з місць в поїзді десятки людей, розбивали все по дорозі. товклись, і нарешті впіймали муху... Але факт залишається фактом: в Китаї зараз нема мух, комарів, мишей і їм подібно споріднених, а на хідниках публичних місць стоять «піонери» і під команду свого лідера всі разом викрикують: не - плюй - те, не - смі - ті - ть...

Ясно, що результат мусить бути позитивний, бо коли кожного дня у вас будуть вмомповувати: «лови муху брате», то ця муха стане для вас самим дияволом і ви мов божевільний будете за нею по місті бігати.

Так ці і їм подібні речі, з одної сторони осягають намічену ціль, а з другої, грунтовно руйнують людину. Тому відсоток божевілля, чи взагалі нервових недуг, які спровоковували широко - практиковані самогуоства, загрожуючо почав підноситись догори.

Очевидець - інструктор одної фабрики,чех, що працював серед 8 тисяч машино -будівельних робітників, а пізніше попав на Захід, оповідає несамовиті речі по лінії перевиконування норм, що переходили всякі людські спроможності. Машини спалювалися від надмірного переобтяження: топилась ізоляція від високої та сталої електричної напруги, а люди мов в гипнозі працювали, часом не йшовши домів спати, а клались горілець десь в куточку фабричного обійстя.

Але такого тиску, що звичайно є зумовлений диспотією та пропагандивним напомповуванням, що породжує дикий фанатизм, людина довго не видержить. І тому одного тихого ранку,1960 - 61 року, «великий скок вперед» перестав існувати. Його потихоньки,без розголосу, «знесли» з порядку дня та на якийсь час перестали говорити про «нові пляни». А люди, як люди: за теорією Мао, все видержать....

РОЗРИВ З МОСКВОЮ

Відомо, що так зв. «клясичний марксизм» вважає за повновартісне суспільство лише індустріяльних робітників, для помочі добавляє ряд фахів. Натомість селянство в розумінні оцього клясичного марксизму, це ворог ч. 1. комунізму та його змагу до побудови нового ладу в світі. Звичайно, що всім, хто цікавиться теорією Маркса, є знане чому він, Маркс ставляв ставку на робітництво, як і чому Ленін, інтерпретуючи Маркса, доходив до скрайности по лінії ворожости до селян.

Індустріяльний робітник, що все працює, так би мовити-для когось, скоріше, чи пізніше, піддається впливові, який йому каже: збагачуєш своїм потом - кров'ю капіталіста - фабриканта,

що тебе використовує та буде так же використовувати твоїх дітей. За якийсь час, цей робітник розпічне майже несвідому обструкцію, а пізніше ворожу акцію, проти працедавця. Маркс, що мав прекрасне поле обсервації гігантного росту тодішньої англійської індустрії та майже нелюдських відносин до робітника із сторони фабрикантів, зрозумів, що лише надання відповідного напрямку й робітник без надумання піде по лінії комунізму.

Ленін, будучи здібним агітатором та організатором, побачив в практичнім наступі в Росії, як також в Україні, що кличі комунізму відбиваються від філософії селянства, не знаходять там майже ніякого грунту, бо селянин, навіть середньо заможний, хоче бути сам собі господарім, не вкладаючись в рямці соціялістичних плянувань. Окрім того,селянин є синтементальний, ортодоксальний, відрубно - національний та має свою, дуже здорову, звану, «хлопську філософію» на всі справи. А це вже вистачає, щоб він став органічним ворогом будьякого соціялізму, не говорячи вже про «чистий комунізм».

Сталін, ідучи по лінії ленінського міркувння та додавши до того свою інтерпретацію та деспотію, без вагання взявся за поголовне винищування селянства, як кляси, заповняючи цю прогалину робітництвом, що привело до катастрофальних наслідків в СССР.

Мао Тсе - тунґ, знайшовшись на позиції комуністичного лідера в Китаї, знайшов цілком протилежну картину, як це повчає Маркс. Бо тоді коли в Англії, Німеччині, Франції та взагалі в західній Европі, індустрія росла та займала головні магістралі в житті населення, в Росії, а також в Україні, в час 1. світової війни, індустрія була незначною. А коли справа прийшла до Китаю, толі там майже не було зовсім індустрії, а головним «пролетаріятом» було безземельне селянство. Його як згадано вже вище, було по над 500 мільйонів людей, що були затруднювані виключно працею в полі. І так це йшло століттями.

Мао зрозумів, що йому не можна іти по лінії індустріяльних робітників, бо справу він так і програє. Тому він поставив ставку на селянство, обіцюючи йому вемлю, коштом земельної реформи, чого не зробив Чіянґ Кай - шек, а тому його оце селянство так і післало за борд.

Але рівночасно Мао зрозумів, що ставка на селянство, це виграти, перемогти й сісти на троні драґона. Це не ставка на довшу мету, бо селяни підуть проти нього. Тому зразу почалось «перевиховування» селянина на робітника, як і драстична зміна в побудові китайської економії взагалі. Треба було не лише побудувати нові варстати праці, але знайти когось, хто дав би цілі фабрики, повний виряд та навчив, як коло того всього ходити. І звичайно та цілком логічно, Москва погодилася все це дати. І на диво, - дотримала слова! Китай так і закидано фабричним інвентарем та інструкторами всяких ділянок. Правда, дещо й приходило з Чехословаччини, Польщі, Схід. Німеччини, але було це може лише 15% з загального припливу, решта все ішло з СССР. Взаємини були надзвичайно близькі і ніколи «не розбити, нікому дружніх взаємин поміж двома братніми народами», писалось, говорилось, деклямувалось в обох країнах.

Та одного дня, 1960 року, наступила зміна: всіх совєтських інженерів, інструкторів, технічний та дорадчий персонал, відкликано назад до СССР, яким наказано забрати зі собою всі пляни, підручники, а що не вдасться забрати, - спалити, а складні машини зіпсути чи й розмонтувати. Все це наступило так раптово, що й самі совєтські люди в Китаї були тим заскочені.

Чому це сталось?

Сьогодня можна вже на це дати відповідь, хоч вона ще не всіх задовольняє.

Перш усього, китайці не москалі! Це дуже важний фактор. Комунізм, чи ні, але принайменше 3, 500 років китайської культури, таки відбилось на духовім організмі китайця, який вже раніш був з уродження «націоналістом» і не терпів чужинців на своїй території. Та з москалями були ще й старі порахунки: Манджурія, Перт Артур, Зовнішня Монголія, а то й цілий Сибір. Одначе Мао добре знав: помогти йому можуть лише з Москви, тому з притаманою усмішкою для китайця, він взявся на хитрощі, і перехитрив москалів. За 10 років китайці дістали з СССР велику поміч, вишколили майже 5 мільйоновий персонал для обслуги в індустрії, медицині, гірництві, тощо, хоч ще й багато ділянок були необсаджені, або слабо заступлені. Москва щедро, як ніколи ще передтим, допомагала, висилала, вчила, маючи свою приховану політику в цім, яка зводилась до слідуючого: здобути повне довіря в китайців, тобі обезголовити їх з провідної верстви та використати їх, як цей найбі-

льший людський резервуар в світі, для ряду різних пристосувань, включаючи т. зв. мілітарні плянування.

Одначе Мао та його політбюро, виказатись не меншими здібностями від верховодів імперіялістичної Москви. Вони зрозуміли інтенції та плянування Кремлю, але вижидали сприятливих обставин. Та коли 1956 року в Мадярщині вибухло повстання, яке говорило мовою непослуху Москві, а перед тим такий же сепаратизм Тіта, розрухи в Польщі, Схід. Німеччині, в Пекінґу насторожились та почали приготовлятись до відрубного від Москви правління. Москва остерігла, що вона не терпить непослуху, бо вона «всього міра голова», але китайці не злякались, а ще й висунули ряд вимог супроти Кремлю. Цього звичайно не стерпів тодішній диктатор Нікіта Хрущов, ну і наказав, «врізать».

Удар для китайців був! Це не улягає найменшому сумнівові. Майже 65% всього, що впущено в рух, стало. Та Москва перечислилась: вона завдала удар, але не смертельний, бо вже за 16 місяців пізніще, китайці урохомили майхе все, що задержали своїм виїздом сов. люди.

Д-р Клавс Мегнерт, професор політ. наук Захід. Німеччини та головний редактор знаного в світі журналу «Ост Европа», який являється на сьогодня одним із кращих в світі знавців совєтсько - китайських проблем, написав капітальну працю «Пекінґ і Москва», що вийшла 1964 року в Німеччині, а зараз появилась в ЗДА, у видавництві «Тзе Ню Амерікен Лайбрері оф Ворлд Літерачур», - дає докладну аналізу цілого процесу, що відноситься до взаємин та розриву поміж китайцями, а москалями, подаючи при тім дуже цінні коментарі, історичні вказівки та тло політичних амбіцій і аспірацій обох сторін.

Для зовнішнього світу, звичайно обі сторони послуговуються прикриттям, що мовляв в них «ідеологічні розходження» і більш нічого, але цього вже ніхто поважно не трактує, бо як одна так і друга сторона, давно відійшли від «чистого комунізму», і ведуть свої справи так, як їм вигідно. Ясно, що для компартій в світі, зокрема в сателітських країнах, які живуть під диктатом Москви, є важко це все збагнути, але останнім часом й вони «набирають розуму», хочуть й собі щось з того виторгувати.

Як стало тепер відємо, то китайці вже з 1953 року, коли то процвітала ще «любов й приязнь» поміж СССР і Китаєм, почали інфільтрувати деякі частини азійської території,що входять в склад Союву, а в рр. 1958 - 60 ця діяльність поширилась, зокрема на Хабаровськ, Амур, Чіта, Іркуцьк, Алтай, а також Казахську, Кірхізьку та Монгольську республіки. Відомо, що майже всі студенти з Китаю в СССР, вели політику нав'язання взаємин з азійськими студентами з під окупації москалів, їх освідомляли в самостійницьких ідеях та у відрубності від москалів.

В 1960 році весною, китайці кинули масу друкованої літератури на тереторію азійських республік, яку перевезено нелегально, що Москву пізніше довело до відкритого шалу, а навіть дискусії на пленумі Політбюра про можливість заатакувати Китай.

Тому теорія з одної сторони, а супремація з другої, стали головними чинниками розриву поміж цими двома комуністичними потугами, що безперечно послабило їх обох, і раз назавжди зліквідувало міт про можливість інтернаціонального співіснування в лоні комунізму.

(Продовження в слідуючому числі.)

Коментатор

ПОЛІТИЧНІ ШОКИ

Пріма Апріліс

В цілковито традиційному стилю молодих школяриків, що зустрівшись на вулиці дня першого квітня якогонебудь року, ахкатають і гікають дуже сенсаційно: а ти чув, що сталося в Японії?! А ти знаєш, що Косиґін застрелився?!

Нічого не сталося в Японії і Косиґін (ще) не застрелився. Тільки американський президент вийшов «на телевізію» і заявив своїм громадянам: А ви знаєте, що я вам всім. . . скажу? А я не буду кандидувати, ая!!

Зрозуміло, мало хто подумав, що це пріма апріліс. Президента треба таки брати серйозно, навіть, як хтось з ним так незгідний, як Боббі Кеннеді. І зрозуміло, що, кажучи дуже популярно, всіх американських публіцистів і колюмністів, які предсказували гомеричні бої між Мк Карті, Кеннеді і Джансоном, «кров заляла». Президент одним помахом уст зробив з них дурнів, які не знають, про що говорять. Що — між нами кажучи — цілком їм не зашкодить. Вони такі самі знавці щодо справ України і Сходу Европи, але це «інша справа».

Чому президент Джонсон не кандидує і які конклюзії можна з цього витягнути — залишаємо тим же американським спецам. Дехто з них мав навіть безличність заявити, що вони знали про рішення президента 18 місяців тому назад. Вони взагалі знали все. Але вони не знали, що готується в Чехословаччині — і ось тут переходимо до другого політичного шоку наших днів.

Чехи — а не Швейки

Повстання перейшло по Мадярщині саме тоді, коли в Чехії дудніли вулиці під кованими чоботами спец-чот Безпеки. Мадярщина змінилася — Чехія не змінилась. Потім Румунія скасувала навчання російської мови в своїх школах, впровадила англійську і німецьку на це місце і разом із мовою «старшого брата» викинула й його практично із свого циганського життя. Всі дивувались: румуни, оті румуни? Ми — українці, героїчний нарід, ми їм покажемо. . .

Ми не показали. Зате показали чехи. Ці самі чехи, що ми їх популярно — за Гашеком — звали Швейками. Чехи сиділи терпеливо двадцять років — аж їм терпець вірвався. Бідні чехи. Дивіться, який український терпець великий! Ще не вірвався і не видно, щоб десь надривався!

До всього, що зробили чехи є одно маленьке «але». Це російське «але». Не знати, як далеко зайдуть румуни, як далеко зайдуть чехи, як далеко — евентуально — зайдуть поляки, коли їхні студенти перевернуть уряд горі ногами — не знати тому, що ніхто з них не спитав згоди у «дружній» Москві. Така нечемність може не оплатитися. Бо хоч Москва має неменше клопоту із Мао-тсе-тунґом як із сином Літвінова і тінями Дзюби й Світличного ,то все таки для всіх сателітів разом треба тільки 20 дивізій, а на це Москву все ще стати.

Ми не хочемо применшувати змін у комуністичній полосі — і не хочемо їх перебільшувати. Вони, без сумніву, позначують шлях, що міг би довести до цікавих наслідків і було б значно краще для зацікавлених при двох передумовах: якби вони це робили спільним фронтом, включаючи Україну і якби в Америці нарешті до влади прийшла група політиків із відкритим поглядом на світ, американським поглядом на світ. Тобто таким, з яким американці колись здобували свою волю і відстоювали найвищі ідеї людства, а не. . . марні грошові ідеали.

Третій шок

Ми не є покликані забирати голос у внутрішніх справах білої і чорної рас в Америці. Але тому, що велика частина з нас на її терені проживає і наші хати загрожені пожежами так само, як всі інші — і нам треба сказати слово.

Ми, українці, може краще як інші розуміємо долю-недолю неповного громадянина. Ми до цього звикли на протязі віків після держави і свободи. Ми повністю за рівністю, волею індивідуальною і національною і релігійною і свободою совісти, зібрань, слова і всіх інших ділянок життя. Але ми ніколи не воювали за ці ідеали шляхом палення сусідських домів, явного ґвалту, грабунку і злодійства. Ми не робили цього навіть тоді, коли наші найкращі ідеалісти гинули на ворожих шибеницях, чи під кулями ворожих поліцій. Ми організували себе і ми йшли на політичний шлях спротиву проти системи — не випадків проти співгромадян.

Тому ми не можемо підтримувати цього всього, що роблять чорні жителі Америки, помимо, що ми їм співчуваємо глибоко із-за втрати

Мартіна Лютера Кінґа, який згинув від скритоввбивчої руки у цілком непотрібному, брутально-глупому атентаті. Ми думали, що американські мурини використають цю нагоду, щоб емоції мас впрягти в слухняні, дисципліновані колони спротиву і протесту. Ми певні, що весь світ простягнув би їм руку політичної і моральної допомоги. Та, на жаль, вони вчинили тільки низку безвідповідальних бешкетів, що перейшли в повну анархію, хоч і льокалізовану поліційними властями та військом до — переважно — муринських дистриктів. В цих бешкетах потерпіли власне мурини, і потерпіли не тільки матеріяльну втрату — але передусім — моральну і політичну, бо хоч преса пише інакше, повний дух спротиву муринським домаганням, який при сприятливих обставинах може вилитись у неменш анархічну ріку знищення. Як каже пословиця: хто чим воює — від того й гине.

Четвертий шок — лагідніший

Ми вірили місяць тому назад про мирові розмови в В'єтнамі? Може так, може ні, але більшість світу заскочена відповідю Північного В'єтнаму на несподівану і цілком односторонню пропозицію президента Джансона: сідайте до стола, бо це ваша (остання) нагода. Го-чі-мінг вирішив, що в цих словах може бути дещо правди і хоч невідомо, чи переговори дадуть щось конкретного, все таки розмови почнуться. Вони можуть тривати п'ять років, бо азіяти відомі із своєї терпеливости, та все таки — переговори почнуться і багато тисячів грудей у світі здихне із полегшею. Багато слідкує теж дуже уважно за дальшими подіями, зокрема Де Ґоль, який предсказав, що ЗДА в Азії не виграють.

Ми маємо свою скромну думку теж. На підставі всього, що знаємо досі і всього, що ми навились і очікували на Заході — і від нього — ми думаємо, що пропав Південний В'єтнам. Якщо дійде до згоди, до уряду ввійдуть комуністи, а якщо вони ввійдуть до уряду обидва В'єтнами будуть скоро об'єднані під рукою Го-чі-мінга чи його наступника. Це наша песимістична прогноза і нам трохи прикро буде дивитись як на дипломатичному ринку продають Богу духа винну нову жертву — цим разом у формі південого В'єтнаму.

Думаємо, що як на десять перших днів квітня — досить шоків і лякаємось, що вкоротці можуть прийти інші — зокрема в центральній Европі.

В УКРАЇНІ

КГБ В БОРОТЬБІ З АВТОРАМИ ЗАХАЛЯВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Гельсінкі, Фінляндія (Кореспонденція УІС «Смолоскипа»). Сюди наспіли вістки з тюрем і концентраційних таборів СССР, зокрема з Мордовії, де перебувають українські політичні в'язні, які вказують на те, що большевики рішили не лише припинити плив матеріялів з таборів і тюрем на волю, в Україну, а там і у вільний світ, але й унеможливити їхні писання в таборах і тюрмах. З одого боку органи КГБ почали запроторювати в темниці і шізо (штрафні ізолятори) та БУР-и (таборові тюрми) декого з тих кого вони вважають небезпечними та стійкими у своїх переконаннях і боротьбі проти сваволі і безправ'я. Рівночасно з цим на доручення КҐБ загострено режим у таборах Мордовії та зміцнено нагляд над зв'язками з людьми зі світу. Крім цього КГБ-исти натискають, щоб деякі запроторені відкликали свої письма і свідчення, або принайменше покаялись.

Групу українських політичних в'язнів з Мордовських таборів вивезено в останніх тижнях в невідоме місце. Серед ув'язнених ходять поголоски, що їх вивезено до Володимирської тюрми. Згідно з іншою версією їх вивезено на Україну для «обробки».

В таборах каторжних появилися нові КГБ-исти, які виступають, як представники прокуратори й правосуддя. Вони переводять розмови з ув'язненими, обіцюючи їм скорочення вироку, полегшення умов, а в деяких випадках навіть звільнення, якщо вони відречуться своїх листів до представників влади СССР і УРСР та підпишуть документ каяття.

Але на цьому не зупиняються большевицькі органи. Вони пробують вплинути на родини, які

живуть у дуже тяжких умовах, щоб ті зі свого боку радили ув'язненим «передумати» свою поставу й пішли на компроміс зі ставленими їм вимогами. За це обіцяють представники влади полегші родинам, а на випадок відмови погрожують дальшими, ще тяжчими, репресіями. В Києві, Львові й інших містах України занотовано випадки, коли агенти КҐБ приносили родинам ув'язнених у Мордовії вже готові, оплачені квитки, щоб тільки вони погодилися їхнти до концтаборів «умовляти» своїх ув'язнених рідних.

Рівночасно з широкозкароєною боротьбою КГБ-истів з українськими політичними в'язнями й їхніми родинами вже віднотовано погоню большевицьких агентів за людьми, які могли б мати відношення до переношування захалявних матеріялів з СССР на Захід.

В Києві кружляють поголоски, що секретар КПУ по ідеологічним справам Скаба пішов дефінітивно у відставку. . П. Шелест, перший секретар КПУ має переїхати у Москву, а його пост мав би перебрати Щербицький. Населення є під великим почуттям зближення великих змін як в Москві так і в Києві, що дає причину до поширювання багатьох, все нових і нових, поголосок, часто дуже контроверсійних.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ ЗМІНА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В січні 1968 р. продістались підпільним шляхом вістки з України про своєрідний фермент в ЦК КП України і державно- адміністраційному апараті УРСР. Згідно з цими вістками мав бути усунений зі свого посту найвпертіший русифікатор українського культурного життя в Україні, секретар ЦК КПУ по ідеологічній роботі, Андрій Д. Скаба. На його місце мав бути призначений більш «ліберальний» в національному питанню Академік АН УРСР Федір Д. Овчаренко.

Вістку цю, без жодних коментарів, подала для української преси УІС «Смолоскип» з датою 1 лютого 1968 р. Ця переміна на надзвичайно важливому пості не була ніде відмічена в українській радянській пресі, хоч в міжчасі на Захід продістались нові вістки, які її підтверджували.

Партійних керівників України це повідомлення еміграційної української інформаційної служби, яке дійшло таксамо до широких кругів українського народу на рідних землях почерез україномовні радіопересилання поставило в незвучне положення. Протягом двох останніх місяців (лютий-березень) питання заміни Скаби Овчаренком обговорювалось на ЦК КПУ кілька разів, при чому кожного разу виринало питання, як ця довірочна вістка так скоро могла продістатись на Захід і як її підхопили деякі українські націоналістичні часописи закордоном.

Після кількаразових пересунень дати офіційного проголошення цих змін, зроблено це аж 29 березня 1968 р. на спеціяльному пленумі ЦК Комуністичної Партії України, на якому обговорювано питання «Про дальше поліпшення партійної інформації як важливого засобу піднесення організаторської та ідейно-політичної роботи парторганізації України».

Пленум ЦК КПУ з 29 березня 1968 р. може мати далекойдучі наслідки і може бути спричинником дальших змін на високих партійних і урядових постах в Україні. Крім майже всіх секретарів обласних комітетів КПУ, в ньому взяли участь — Ю. Даденков, міністр вищої і середної спеціяльної освіти УРСР (якого Святослав Караванський домагався поставити під суд за його російський шовінізм і проводжування національної дискримінації у шкільництві України), І. Головченко, міністр охорони громадського порядку УРСР, М. Скачко, голова комітету по радіомовленню і телебаченню, П. Шелест, та інші. В офіційному повідомленню ТАРС про участь А. Скаби в цьому пленумі нічого не говориться.

Важливість призначення академіка Ф. Овчаренка кандидатом у члени політбюра ЦК КПУ і секретарем ЦК КПУ по ідеологічній робітні помітно зразу по тому, що київські й провінційні газети подали обширніші його біографічні дані, що не часто робиться в підсовєтській дійсності.

Згідно з поданими інформаціями Ф. Д. Овчаренко народився в 1913 р. на Сумщині і став членом комуністичної партії щойно в 1939 р. він закінчив Глухівський педагогічний інститут. брав участь в останній війні, від 1949-1956 р. працював на науковій роботі в Інституті неорганічної хемії АН УРСР будучи рівночасно секретарем організації АН. В 1956 - 1958 р. був завідуючим науки і культури ЦК КПУ, а опісля знову був на науковій роботі. Останньо був директором Інституту колоїдної хемії і хемії води АН. В1964 р. став головою товариства «Знання», а

згодом також депутатом Верховної Ради СССР. Ф. Овчаренко автор багатьох наукових праць, зокрема з хемії.

В Україні дальше поширюється чутка про можливість переїзду до Москви П. Шелеста, першого секретаря ЦК КПУ і призначення на його місце В. Щербицького прем'єра маріонеткового уряду УРСР.

В Києві кружляє також вістка про можливість передчасного звільнення деяких українських політичних в'язнів з Мордовських таборів та влаштовання відповідної пресконференції з участю ув'язнених, для чужинецьких кореспондентів і укаїнської творчої ітеліґенції, яка б мала підірвати довіря до автентичности захалявних матеріялів, як серед студенства і загалу українського суспільства так і серед українських емігрантів і зокрема чужої преси, яка дала цим матеріялам такий широкий розголос.

Щоб не допустити до розрухів серед українського студенства, на яке великий вплив мають останні події в Польщі, Румунії і зокрема в Чехословаччині, пленум ЦК КПУ був змушений піти на деякі мінімальні уступки супроти постійно зростаючих домагань більшої свободи творчости, національної рівноправности та конституційних прав України. Якраз «ліберально» наставлений Ф. Овчаренко мав би започаткувати нову «відлигу» в національному питанні в Україні та приборкати патріотичну й національно свідому частину українського суспільства, яке все більше виривається з партійних рямок і затиску та відкрито починає ставити опір російській шовіністичній політиці в Україні.

ДОПОМОГА ПЕРЕСЛІДУВАНИМ

«МІЖНАРОДНЯ АМНЕСТІЯ» БОРОНИТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ В СССР

Міжнародня організація, яка має назву «Міжнародня Амнестія» була зорганізована групою англійських правників в 1961 р. в Лондоні. Завдання її — боронити прав тих осіб, в різних країнах світу, які є переслідувані, або ув'язнені панівним режимом за свої політичні чи релігійні переконання.

В 1966 р. було зорганізовано відділ «Міжнародньої Амнестії» в ЗДА, з осідком у Вашинґтоні, де живе екзекутивний директор цієї організації Поль Ляйонс.

Ще в 1967 р. було передано цій організації різні документи і матеріяли про переслідування українських культурних діячів в Україні та списки українських політичних в'язнів в СССР, на підставі яких ця організація започаткувала їхню картотеку.

З українців з «Міжнародною Амнестією» — ЗДА» співпрацюють у Вашинґтоні Надія Зінкевич і д-р Степан Олійник, а в Нью Йорку — Анна Процик, Марта Скорупська та Володимир Одайник, які стали її членами.

Одна з груп «Міжнародної Амнестії» в Нью Йорку «Ріверсайт», яку очолює проф. Джен Мескіл з Бернард Коледжу на Колюмбійському університеті, перша в ЗДА адоптувала українського політичного в'язня, який зараз перебуває в Мордовії, митця Панаса Заливаху.

В його справі інтервеніював проф. Дж. Мескіл, висилаючи відповідні листи до В. Семичастного, міністра культури УРСР — Бабійчука, голови Верховного Суду УРСР — Глуха та до Ради Національностей СССР.

Рада Директорів «Міжнародної Амнестії — ЗДА» на свойому засіданні в лютому 1968 р. розглянула справу українських в'язнів в СССР і рішила їх адоптувати та вести відповідну працю в їхній обороні. Про це офіційно заявив новообраний голова американського відділу «Міжнародної Амнестії», відомий американський правник Марк К. Бененсон на другій річній конференції цієї організації, яка відбулася в суботу 9 березня 1968 р. в Нью Йорку.

В цій конференції з українців брали участь Анна Процик, Марта Скорупська, С. Олійник, В. Одайник і Р. Хом'як.

Комітет Допомоги й Оборони Українських політичних в'язнів в СССР висилає Д-ра Д. Квітковського до Тегерану

Нью Йорк (УІС «Смолоскип»). Комітет Допомоги й Оборони Українських Політичних В'язнів в СССР, який очолює відомий український політичний в'язень д-р Зиновій Книш і який має своїх представників в різних країнах українського поселення, висилає свого представника д-ра Дениса Квітковського на «Міжнародню Конференцію прав людини», яка має відбутися 22 квітня — 15 травня 1968 р. в столиці Ірану — Тегерані.

Комітет Допомоги й Оборони від моменту свого заснования, з початком березня 1968 р.,

виконує свої всесторонні завдання. З його рамені переводиться зараз на терені ЗДА збірка, якою кермує Допомоговий Фонд ОДВУ (ОДВУ Реліф Комітеті). Одним із завдань Комітету є обслуження інформацією міжнародніх чинників та переведення в різних країнах відповідних акцій в обороні переслідуваних і ув'язнених в Україні. Для виконання своїх завдань Комітет також приготовляє цілу серію відповідних документів у світових мовах для обслуги делегатів Конференції Прав Людини в Тегерані і висилає туди д-ра Д. Квітковського.

Д-р Денис Квітковський, відомий український діяч, бувший редактор різних українських газет і журналів, має закінчені правничі студії, студіював політичні науки і має свою адвокатську канцелярію в Дітройті. Він є спів-автором великого твору «Буковина — її минуле й сучасне» та автор багато статтей. Останньо він написав передмову до листа В. Чорновола до П. Шелеста, який появиться вкоротці окремою книжкою у видавництві «Нового Шляху». На підставі найновіших матеріялів з України він підготовив більшу розвідку в англійській мові «Репресії в Україні в світлі Міжнародної Конвенції про злочин ґеноциду». Д-р Д. Квітковський веде ділові зв'язки в справі оборони українських політичних в'язнів в СССР з Міжнародною Комісією Юристів в Женеві та Американською Палатою Адвокатів в ЗДА. На конференцію в Тегерані він готує дальші матеріяли, в яких розглядається, з правничої точки погляду, справу російських репресій в Україні.

Міжнародна Конференція Прав Людини в Тегерані дає особливу нагоду для зясовання перед міжнароднім форумом і представниками всіх країн світу положення в Україні — арешти українських культурних діячів, сваволю в таборах каторжних робіт, безправ'я над малолітніми, положення української жінки, незаконність большевицьких судів, репресії, переслідування, дискримінацію.

Міжнародну Конференцію Прав Людини рішила скликати Генеральна Асамблея ОН ще 20 грудня 1965 р. До Підготовчого Комітету входять 23 держави, а серед них також ЗДА, Англія, Франція, Польща, СССР, Югославія, та інші. В засіданнях і нарадах цього Комітету бере участь також УРСР почерез свого обсерватора.

На Конференції в Тегерані будеться розглядати на пленарних засіданнях і в окремих комісіях справу невільництва, колоніялізму, прав жінки, дискримінації, переслідування національних меншостей. Згідно з проєктом Програми Конференції різні організації могтимуть передати свої документи відповідним комісіям, а представники деяких будуть мати навіть можливість скласти свідчення в дотичних справах.

Independent Ukraine

2315 WEST CHICAGO AVENUE

CHICAGO 22, ILLINOIS. U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed

BULK RATE
U. S. POSTAGE
PAID
Chicago, Ill.
Permit No. 7547

To: